Zenon Ślusarczyk*

Charakterystyka zarządzania kryzysowego w ochronie środowiska naturalnego

Zapobieganie zagrożeniom dla środowiska to problem złożony i wieloaspektowy. Aby zatrzymać proces niszczenia zasobów przyrodniczych, potrzebna jest spójna i długofalowa europejska polityka ochrony środowiska, realizowana konsekwentnie na poziomie państwowym i lokalnym. Najczęściej z zagrożeniami dla środowiska naturalnego stykają się władze samorządu lokalnego. Artykuł ma na celu scharakteryzowanie zarządzania kryzysowego w ochronie środowiska naturalnego, omówienie podstawowych pojęć, rodzajów zagrożeń i rodzajów zarządzania kryzysowego oraz organizacji systemu zarządzania kryzysowego w ochronie środowiska naturalnego w Polsce. W konkluzji autor stwierdził, że zarządzanie kryzysowe to rozeznanie zagrożeń, ich typów oraz planowanie działań w przypadkach ich wystąpienia oraz kontrola ich prawidłowego przebiegu. Ważnym elementem tych działań jest edukacja i informacja o stanie zagrożeń i ochrony środowiska oraz możliwych zagrożeń wynikających głównie z zanieczyszczeń powierza, wód i gleby, powodzi i pożarów.

Słowa kluczowe: środowisko naturalne, ochrona środowiska naturalnego, zagrożenia dla środowiska naturalnego, zarządzanie kryzysowe w ochronie środowiska naturalnego

Wstęp

Ochrona środowiska naturalnego wobec narastających zagrożeń staje się priorytetem w działalności Unii Europejskiej i poszczególnych państw.

Ochrona środowiska, najogólniej biorąc, stanowi zespół środków i działań w celu utrzymania przyrody w stanie zapewniającym jej równowagę. Dotyczy to m.in. czystości powietrza, mórz, oceanów i wód powierzchniowych, różnorodności biologicznej, poziomu hałasu itd. Równowaga ta może zostać zachwiana przez takie zjawiska,

* Prof. nadzw. dr hab. Zenon Ślusarczyk, Akademia Humanistyczno-Ekonomiczna w Łodzi.

jak np. zmiany atmosferyczne, powodzie i pożary. Głównie jednak dochodzi do tego w wyniku szkodliwej dla przyrody działalności człowieka.

Obecnie do głównych zagrożeń dla środowiska naturalnego zalicza się rozwój cywilizacji, w tym systematycznie zwiększające się zapotrzebowanie na surowce naturalne, rozbudowę miast, szlaków komunikacyjnych i zatruwanie środowiska różnego rodzaju odpadami. Powoduje to niszczenie wielu naturalnych siedlisk zwierząt i ptaków, emisję niebezpiecznych dla życia związków chemicznych. Odprowadzanie źle oczyszczonych ścieków miejskich jest źródłem zagrożeń dla ekosystemów wodnych, wymierania wielu gatunków ryb i innych zwierząt wodnych.

Dewastacja środowiska naturalnego może następować stopniowo w wyniku wieloletnich zaniedbań lub może mieć charakter gwałtowny i katastrofalny. Aby zatrzymać proces niszczenia zasobów przyrodniczych, potrzebna jest spójna i długofalowa europejska polityka ochrony środowiska, realizowana konsekwentnie na poziomie państwowym i lokalnym. Najczęściej z zagrożeniami dla środowiska naturalnego stykają się władze samorządu lokalnego.

Artykuł ma na celu scharakteryzowanie zarządzania kryzysowego w ochronie środowiska naturalnego, omówienie podstawowych pojęc i rodzajów zarządzaniaa kryzysowego oraz organizacji tego systemu w Polsce.

Pojęcia i rodzaje zarządzania kryzysowego w ochronie środowiska

Zarządzanie kryzysowe dotyczy różnych obszarów funkcjonowania państwa. Związane jest z ochroną ludności oraz środowiska naturalnego przed rożnego rodzaju zagrożeniami. W potocznym rozumieniu jest ono kojarzone głównie z organizowaniem działań ratowniczych w razie powstania kryzysu, ale pojęcie to ma o wiele szersze znaczenie. W celu jego objaśnienia należy odwołać się do istoty procesów zarządzania. Stanowi ono zbiór czynności obejmującym planowanie, podejmowanie decyzji, organizowanie działań koniecznych do osiągnięcia celu, kierowanie powołanym do realizacji tychże celów zespołem ludzi oraz kontrolowanie wyników jego pracy. Proces ten dotyczy zasobów (ludzkich, finansowych, rzeczowych, informacyjnych) i wykonywany jest z zamiarem osiągnięcia zamierzonych celów w sposób maksymalnie skuteczny (Penc, 2007: 10).

Zarządzanie kryzysowe definiuje się na ogół jako proces zarządzania przebiegający w nadzwyczajnych warunkach, jakie stwarzają sytuacje kryzysowe. Te warunki to:

- działanie w okolicznościach stwarzających zagrożenie,
- ograniczony czas na podejmowanie działań,
- chaos informacyjny (brak informacji bądź napływ sprzecznych informacji),
- konieczność istotnego skrócenia procesu decyzyjnego (Gryz, Kitler, 2007: 13).

Specjaliści od zarządzania kryzysowego podkreślają, że nie należy kojarzyć go wyłącznie z działaniami podejmowanymi już w fazie kryzysu, lecz raczej powinno

być ono definiowane jako złożony, wieloetapowy proces, który obejmuje funkcje zarządzania realizowane w dużej części w planowaniu cywilnym, zmierzający do zapobiegania kryzysom. W takim rozumieniu zarządzanie kryzysowe nie odbiega zbytnio od ogólnego rozumienia pojęcia zarządzania.

Proces zarządzania kryzysowego, zgodnie z obowiązującym prawem, musi być realizowany w czasie dokładnie określonym przepisami. Jego realizacja wymaga bieżącego analizowania otoczenia na wszystkich szczeblach administracji publicznej. W zakresie tego pojęcia mieści się tworzenie oraz utrzymywanie systemów powiadamiania i ochrony, a także kontrolowanie stanu ich gotowości. Wymienione czynności wykonywane są w sposób ciągły bez presji czasu. Tak rozumiane pojęcie zarządzania kryzysowego oznacza „całokształt czynności administracyjnych, planistycznych, prewencyjnych, reagowania w sytuacji kryzysu oraz odbudowy po jego opanowaniu" (Gryz, Kitler, 2007: 32).

Nieodzownym warunkiem skuteczności zarządzania kryzysowego jest dokonywanie oceny ryzyka pojawienia się zagrożenia oraz wdrażanie niezbędnych przedsięwzięć w celu zapobiegania kryzysom i reagowania w razie ich wystąpienia (Majchrzak, 2010: 46). Realizację tych zadań umożliwia system zarządzania kryzysowego. Obejmuje on jednostki administracji publicznej wszystkich szczebli, wyspecjalizowane służby ratunkowe i inne organizacje. System ten musi mieć podstawy prawne. W Polsce głównym aktem prawnym regulującym tę kwestię jest Ustawa z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym[1], która stanowi podstawę rozwiązań systemowych w dziedzinie zarządzania kryzysowego (Gryz, Kitler, 2007: 33). Zgodnie z jej zapisami zadania organów cywilnych, w tym samorządów terytorialnych, w tym zakresie obejmują:

- opracowywanie planów zarządzania kryzysowego na swoim terenie,
- przygotowanie struktur powołanych do reagowania w sytuacjach kryzysowych,
- tworzenie oraz utrzymanie zasobów niezbędnych do realizacji zadań zawartych w planach zarządzania kryzysowego,
- utrzymanie baz danych wykorzystywanych do celów zarządzania kryzysowego,
- opracowanie planu działania na wypadek zniszczenia infrastruktury krytycznej bądź zakłócenia jej funkcjonowania (Majchrzak, 2010: 49).

Do wykonania tych zadań potrzeba odpowiednio długiego czasu, organów uprawnionych do podejmowania decyzji na danym terenie, a także sił mogących realizować decyzje tych organów. Zalicza się do nich służby ratownicze, organy administracji zespolonej oraz różnego rodzaju jednostki pomocnicze. Tylko w fazie reagowania zarządzanie kryzysowe jest działaniem bardzo dynamicznym, odbywającym się w warunkach niepewności co do rozwoju sytuacji. Istotą cechą zarządzania kryzysowego, odróżniającą je od zarządzania w podmiotach gospodarczych, jest ceI

[1] Dz.U. z 2007 r. nr 89, poz. 590.

działania, czyli zapewnienie bezpieczeństwa ludności i środowiska naturalnego oraz kontrola zagrożeń (Gryz, Kitler, 2007: 30).

Przeciwdziałanie zagrożeniom mieści w sobie procedury stosowane w ramach systemu zarządzania kryzysowego dla opanowania zaistniałego kryzysu lub zminimalizowania jego skutków. Jest to określane mianem reagowania kryzysowego. Zakres zarządzania kryzysowego obejmuje też czynności kierowania, mające na celu niedopuszczenie do powstania sytuacji kryzysowej, a w razie jej zaistnienia – zahamowanie rozwoju niebezpiecznych procesów. Takie działalnie nazwane jest w literaturze zarządzaniem sytuacją kryzysową (Wróblewski, 1996: 39).

Tak więc system zarządzania kryzysowego definiowany jest w literaturze jako pewien układ, w którego skład wchodzą:

- organy zarządzające,
- systemy informacyjne niezbędne do realizacji procesu zarządzania,
- regulacje sposobów i zasad funkcjonowania poszczególnych organizacji w razie wystąpienia sytuacji kryzysowej zgodnie z wytyczonymi celami (Nowak, 2007: 46). System zarządzania kryzysowego jest układem dynamicznym, a motorem zmian, dotyczących wszystkich elementów układu, są organy zarządzające (Nowak, 2007: 46).

Zarządzanie kryzysowe jest także sekwencją działań nazywanych fazami. Są to: zapobieganie, przygotowanie, reagowanie oraz odbudowa. W każdej fazie realizowane są charakterystyczne dla niej zadania zmierzające do opanowania zagrożenia. Realizacja tych zadań umożliwia podmiotom właściwe wykonywanie czynności mających na celu zapewnienie bezpieczeństwa na danym terenie (Majchrzak, 2010: 51).

Faza zapobiegania obejmuje zadania związane z analizą i katalogowaniem zagrożeń, opracowywaniem aktów prawnych, pozyskiwaniem środków finansowych oraz kontrolą stanu bezpieczeństwa na danym obszarze. Do zadań szczegółowych tej fazy należy (Nowak, 2007: 56):

- analizowanie możliwych zagrożeń;
- wskazywanie elementów środowiska naturalnego, infrastruktury technicznej oraz środowisk społecznych szczególnie wrażliwych na skutki katastrof;
- analiza i ocena istniejących aktów prawnych pod kątem ich skuteczności w sytuacjach kryzysowych oraz opracowywanie i wprowadzanie nowych rozwiązań legislacyjnych,
- monitorowanie planów zagospodarowania przestrzennego pod kątem minimalizacji ryzyka wystąpienia zagrożeń technicznych dla ludzi i środowiska;
- monitorowanie terenów wyjątkowo podatnych na skutki katastrof;
- planowanie źródeł oraz trybu pozyskiwania środków finansowych przeznaczonych na realizację zadań we wszystkich fazach zarządzania kryzysowego;
- nadzór nad wykonywaniem zadań o charakterze prewencyjnym.

Następna faza zarządzania kryzysowego to **przygotowania**. Polega ona na zaplanowaniu odpowiednich działań, zorganizowaniu i prowadzeniu monitoringu zagrożeń poprzez tworzenie odpowiednich organów i procedur. Częścią fazy przy-

gotowania jest szkolenie służb odpowiedzialnych za bezpieczeństwo. W bardziej szczegółowym ujęciu zadania zaliczane do tej fazy to (Majchrzak, 2011: 59):

- opracowanie, weryfikowanie i aktualizowanie planów zarządzania kryzysowego, a także różnego rodzaju dokumentów pochodnych;
- bieżące kontrolowanie stanu organizacji i zasobów centrum zarządzania kryzysowego oraz systemu powiadamiania pod względem utrzymania odpowiednich standardów;
- opracowywanie i aktualizacja rozwiązań organizacyjno-prawnych oraz technicznych dotyczących komunikacji między ogniwami systemu zarządzania kryzysowego;
- monitorowanie zagrożeń oraz ich następstw;
- utrzymanie w stanie gotowości systemów ostrzegawczo-alarmowych;
- opracowanie oraz wdrażanie procedur w zakresie zwracania się o pomoc oraz trybu i zakresu jej udzielania z poziomu administracji nadrzędnej;
- tworzenie i aktualizowanie baz danych teleadresowych oraz sprzętowo-materiałowych, pozwalających określić wielkość poszczególnych rodzajów zasobów ludzkich oraz środków niezbędnych do prowadzenia akcji ratunkowych;
- szkolenie struktur reagowania kryzysowego oraz służb ratunkowych;
- przygotowanie warunków oraz rozwiązań organizacyjno-prawnych w kwestii pomocy dla poszkodowanych;
- określenie zasad polityki informacyjnej w sytuacjach kryzysowych;
- przygotowanie pakietu aktów prawnych (zarządzenia, rozporządzenia, regulaminy) tworzących odpowiednie uwarunkowania prawne skutecznego kierowania działaniami prowadzonymi w celu zapobiegania skutkom klęsk żywiołowych i katastrof;
- analizowanie przebiegu działań prowadzonych w przeszłości oraz wyciąganie wniosków w celu zwiększenia ich skuteczności w razie wystąpienia kolejnych kryzysów;
- organizowanie i prowadzenie ćwiczeń w celu przygotowania struktur zarządzania kryzysowego do prowadzenia działań;
- określanie potrzeb materiałowych, technicznych i finansowych niezbędnych do realizacji przyjętych zadań oraz zaspokajanie tych potrzeb.

Faza reagowania w potocznym rozumieniu jest często utożsamiana z pojęciem zarządzania kryzysowego, choć w istocie jest jednym z etapów tego złożonego procesu. W fazie tej realizowane są wszystkie zaplanowane uprzednio procedury, a także są podejmowane dodatkowe działania wymuszone przez bieg wydarzeń. Na tym etapie wprowadzane są procedury planowania doraźnego, odnoszącego się do aktualnej sytuacji w danym czasie i miejscu. Realizowane są takie zadania, jak (Majchrzak, 2010: 51):

- czynna koordynacja działań ratowniczych, porządkowych i ochronnych, prowadzonych przez jednostki organizacyjne tworzące system zarządzania kryzysowego;

- podjęcie pracy w pełnym składzie zespołu zarządzania kryzysowego w trybie całodobowym;
- uruchomienie wszystkich systemów, struktur, służb i procedur w celu zapewnienia realizacji ich funkcji w warunkach stanu klęski żywiołowej lub katastrofy;
- zapewnienie całodobowej wymiany informacji o zagrożeniach i podejmowanych działaniach;
- monitorowanie zagrożeń i ich skutków oraz prognozowanie ich dalszego rozwoju sytuacji;
- wypracowanie optymalnych rozwiązań mających na celu skuteczne wykorzystanie znajdujących się w dyspozycji sił i środków ratowniczych oraz korygowanie przebiegu działań;
- korygowanie działań w ramach procesu ewakuacji oraz z zakresu pomocy społecznej i humanitarnej, stworzenie doraźnych warunków przetrwania dla osób poszkodowanych;
- uruchomienie, w miarę potrzeb i możliwości, punktów informacyjnych dla ludności;
- koordynacja procedur związanych z dysponowaniem sił i środków na potrzeby akcji ratowniczych ze szczebla centralnego;
- wprowadzenie w życie pakietu aktów prawnych niezbędnych do zabezpieczenia warunków do sprawnego kierowania przez właściwe organy działaniami prowadzonymi w celu zapobieżenia skutkom klęski żywiołowej i ich usunięcia;
- przyjmowanie meldunków i informacji o stanie realizacji poszczególnych zadań oraz opracowywanie na ich podstawie raportu z prowadzonych działań.

Ostatnią z faz zarządzania kryzysowego jest **faza odbudowy**. Charakteryzuje się ona długim okresem realizacji przedsięwzięć oraz największymi nakładami finansowymi. Niejednokrotnie faza ta w sposób naturalny łączy się z fazą zapobiegania. W przypadku zniszczeń infrastruktury i środowiska w trakcie odbudowy powinno się dążyć do podniesienia funkcjonalności urządzeń, instalacji oraz infrastruktury użytkowej, aby były one bardziej odporne na zagrożenia. Zadania i czynności w tej fazie zarządzania kryzysowego polegają na szacowaniu strat, podziale środków pomocowych oraz dotacji celowych, na odtworzeniu zdolności do prowadzenia działań przez wszystkie podmioty odpowiedzialne za bezpieczeństwo, odtworzeniu infrastruktury i środowiska naturalnego oraz wyciągnięciu wniosków do zastosowania w przyszłości na wypadek kolejnej sytuacji kryzysowej. Szczegółowy wykaz zadań i czynności fazy odbudowy zawiera następujące elementy (Wróblewski, 1996: 53):

- szacowanie szkód oraz opiniowanie wniosków o udzielenie pomocy finansowej lub rzeczowej na usunięcie strat i szkód;
- czynności zapobiegające powstawaniu wtórnych zagrożeń;
- zapewnienie dostatecznych warunków egzystencji poszkodowanej ludności;
- dystrybucja środków pochodzących z pomocy humanitarnej na rzecz poszkodowanych;

- monitorowanie systemu służby zdrowia w zakresie leczenia i rehabilitacji poszkodowanych;
- monitorowanie prawidłowości i skuteczności funkcjonowania instytucji ubezpieczeniowych i procesu wypłat świadczeń odszkodowawczych na rzecz instytucji oraz osób fizycznych;
- podjęcie przedsięwzięć skutkujących odtworzeniem sił, środków i zasobów służb ratowniczych do poziomu gwarantującego osiągnięcie ich pełnej gotowości do kolejnych działań;
- koordynowanie i monitorowanie przedsięwzięć związanych z przywróceniem sprawności infrastruktury technicznej, budowlanej, transportowej, łącznościowej, systemu zaopatrzenia ludności, produkcji przemysłowej i usług, oświaty i wychowania, kultury i sztuki;
- koordynowanie i monitorowanie przedsięwzięć związanych z przywróceniem bezpieczeństwa ekologicznego oraz pierwotnego stanu środowiska naturalnego;
- opracowanie ocen, opinii i analiz oraz niezbędnej dokumentacji sprawozdawczej w celu wypracowania wniosków i zaleceń mających na celu zmniejszenie w przyszłości podatności na skutki sytuacji kryzysowych;
- opracowanie projektów prawnych i propozycji zmian organizacyjnych mających na celu podniesienie sprawności i skuteczności działań aparatu administracyjnego, służb ratunkowych i innych instytucji w warunkach zagrożenia;
- modyfikowanie i aktualizacja planów zarządzania kryzysowego oraz ocen zagrożenia;
- opracowanie wniosków i ewentualne wystąpienie o pomoc do rządu.

Jak wynika z powyższej analizy, fazy zarządzania kryzysowego są wyodrębnionymi zbiorami obowiązków i zadań, których celem jest zapobieganie kryzysom lub sprawne i efektywne likwidowanie ich skutków. Ich wykonawcami są organy i instytucje wchodzące w skład systemu zarządzania kryzysowego. Realizacja tych zadań kolejno lub jednocześnie umożliwia sprawne funkcjonowanie wszelkich organów, sił i środków zaangażowanych w proces zarządzania kryzowego.

Organizacja systemu zarządzania kryzysowego w Polsce

System zarządzania kryzysowego powstał z połączenia różnego rodzaju organów i służb w jeden zdolny do natychmiastowego działania organizm. Zazwyczaj jest on wieloszczeblowy. W Polsce składa się z następujących elementów:

- organów zarządzania kryzysowego,
- organów opiniodawczo-doradczych właściwych w sprawach inicjowania i koordynowania działań podejmowanych w zakresie zarządzania kryzysowego,
- centrów zarządzania kryzysowego utrzymujących 24-godzinną gotowość do podjęcia działań.

W systemie zarządzania kryzysowego funkcję nadrzędną pełni organ zarządzający, którego zadanie stanowi podejmowanie decyzji, podział zadań pomiędzy poszczególnych wykonawców oraz koordynowanie działań w razie zaistnienie sytuacji kryzysowej. Właściwy organ zarządzający określa zakres przedsięwzięć i ponosi odpowiedzialność za podjęte działania w poszczególnych fazach zarządzania kryzysowego. Jest on uporządkowanym układem trzech elementów (Majchrzak, 2010: 59):

– organów decyzyjnych, rozumianych jako odpowiednio zorganizowane instytucje działające w imieniu, na rachunek i na rzecz państwa, mające możliwość rozwijania działań władczych, stosujące określone środki, z środkami przymusu włącznie, w zakresie i w granicach prawa państwowego;
– organów opiniodawczo-doradczych, czyli zespołów posiadających funkcję opiniotwórczo-doradczą, określających określone działania w danej sytuacji kryzysowej, rekomendując propozycje rozwiązań, zapewniając komunikację pomiędzy członem decyzyjnym i planistyczno-koordynacyjnym;
– komórki planistyczno-koordynującej, której zadaniem jest zapewnienie bieżących działań m.in. w zakresie planowania cywilnego i która analizuje oraz ocenia sytuację, koordynując funkcjonowanie systemu.

Organy zarządzające tworzą podsystem kierowania w krajowym systemie zarządzania kryzysowego, którego podstawą prawną jest Ustawa z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym. Funkcjonują one na odpowiednim poziomie, przypisanym do podziału administracyjnego kraju (gmina, powiat, województwo oraz poziom centralny), organizując odpowiednie działania na swoim terenie, a w przypadku ministerstw – w poszczególnych działach administracji rządowej. Podsystem ten koordynuje działania elementów wykonawczych, również przypisanych do właściwego poziomu administracji rządowej bądź samorządowej, które jednocześnie mogą prowadzić działania autonomicznie w przypadku, kiedy środki, którymi dysponują, są wystarczające w określonej sytuacji oraz nie jest konieczne użycie dodatkowych sił i środków albo nadzwyczajna koordynacja działań.

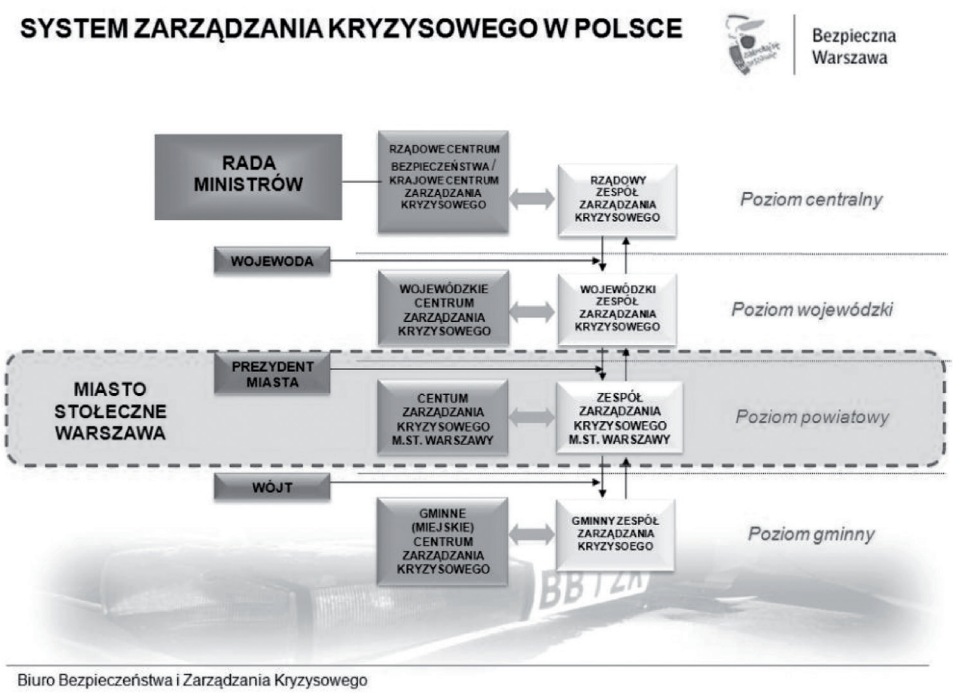

Rysunek 1. Struktura Systemu Zarządzania Kryzysowego w Polsce

Źródło: *Zarządzanie kryzysowe*, http://bezpieczna.um.warszawa.pl/zarzadzanie-kryzysowe [dostęp: 7.11.2018].

Wszystkie elementy wykonawcze również posiadają własne organy kierowania, odpowiedzialne m.in. za utrzymanie ich w gotowości do podjęcia działań w każdej chwili. Należą do nich (Majchrzak, 2010: 66):

- Krajowy System Ratowniczo-Gaśniczy (KSR-G),
- Państwowy System Ratownictwa Medycznego (PSRM),
- służby powołane do utrzymania porządku publicznego (policja, straż miejska),
- inspekcje funkcjonujące w ramach administracji publicznej,
- urzędy centralne,
- siły zbrojne RP,
- podmioty gospodarcze,
- jednostki organizacyjne powiatów i gmin (straż miejska, ośrodki pomocy społecznej, szkoły, przedsiębiorstwa komunalne itp.),
- organizacje pozarządowe.

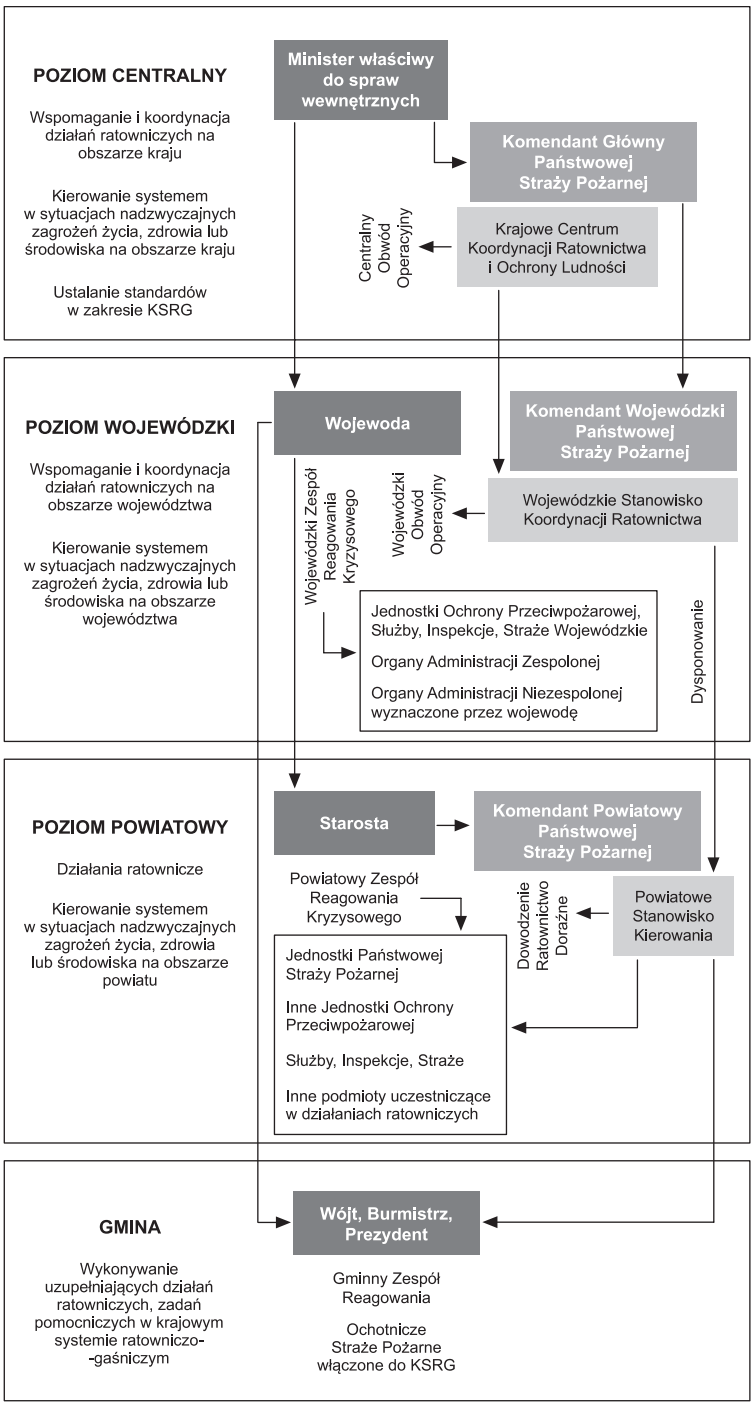

Rysunek 2. Schemat Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego

Źródło: http://kppspwysmaz.nazwa.pl/index_pliki/schematblokowyksrg.pdf [dostęp: 7.11.2018].

Krajowy System Ratowniczo-Gaśniczy (rys. 2.), funkcjonujący na podstawie Ustawy z dnia 24 sierpnia 1991 r. o ochronie przeciwpożarowej, ma na celu ochronę życia, zdrowia, mienia obywateli, a także środowiska poprzez[2]:

- walkę z pożarami oraz innymi klęskami żywiołowymi,
- ratownictwo techniczne,
- ratownictwo chemiczne,
- ratownictwo ekologiczne,
- ratownictwo medyczne,
- współpracę z jednostkami systemu Państwowego Ratownictwa Medycznego.

W ramach KSR-G Państwowa Straż Pożarna PSP organizuje powiatowe stanowiska kierowania, wojewódzkie stanowiska koordynacji ratownictwa oraz Krajowe Centrum Koordynacji Ratownictwa i Ochrony Ludności. Dysponuje siłami i środkami KSR-G na obszarze powiatów, województw i kraju. Podmiotami KSR-G są (Majchrzak, 2010: 68–69):

- jednostki ratowniczo-gaśnicze Państwowej Straży Pożarnej i Ochotniczej Straży Pożarnej,
- zakładowe straże pożarne i zakładowe służby ratunkowe,
- TOPR, GOPR, WOPR,
- szpitale MSWiA,
- specjaliści krajowi z różnych dziedzin ratownictwa.

Podsumowanie

Świadomość potrzeby zachowania środowiska naturalnego w dobrym stanie jest coraz powszechniejsza na świecie i w Europie. Znajduje to swoje odzwierciedlenie w międzynarodowych i państwowych aktach prawnych i konkretnych działaniach określonych organów administracji publicznej. Jest efektem naukowego poznania wpływu stanu środowiska na stan zdrowia ludzi, ich bezpieczeństwa i jakości życia. Jednak zapobieganie zagrożeniom dla środowiska to problem złożony i wieloaspektowy. Obejmuje wprowadzanie określonych zmian w sposobach korzystania z zasobów przyrody w imię zasady zrównoważonego rozwoju, ograniczania stanów kryzysowych w wymiarze lokalnym i regionalnym.

Zarządzanie kryzysowe to rozeznanie tych zagrożeń, ich typów oraz planowanie działań w przypadkach ich wystąpienia oraz kontrola ich prawidłowego przebiegu. Ważnym elementem tych działań jest edukacja i informacja o stanie zagrożeń i ochrony środowiska oraz możliwych zagrożeń wynikających głównie z zanieczyszczeń powierza, wód i gleby, powodzi i pożarów.

Przedstawiona charakterystyka zarządzania kryzysowego w ochronie środowiska uwzględnia głównie te aspekty problemu.

[2] Ustawa o ochronie przeciwpożarowej z dnia 24 sierpnia 1991 r., Dz.U. z 2009 nr 178, poz. 1380.

Bibliografia

Gryz J., Kitler W. (2007), *System reagowania kryzysowego*, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2007.

Majchrzak D. (2010), *Zarządzanie kryzysowe jako zorganizowane działania odpowiedzialnych organów i podmiotów*, „Zeszyty Naukowe AON", nr 4,

Majchrzak D. (2011), *Znaczenie systemu zarzadzania kryzysowego w kształtowaniu bezpieczeństwa narodowego*, [w:] G. Sobolewski, D. Majchrzak (red.), *Zarządzanie kryzysowe w systemie bezpieczeństwa narodowego*, Wydawnictwo Akademii Obrony Narodowej, Warszawa.

Nowak E. (2007), *Zarządzanie kryzysowe w sytuacjach zagrożeń niemilitarnych*, Wydawnictwo Akademii Obrony Narodowej, Warszawa.

Penc J. (2007), *Systemowe zarządzanie organizacją – nowe zadania, funkcje i reguły gry*, Wydział Wydawnictw i Poligrafii WSP w Szczytnie, Szczytno.

Wróblewski R. (1996), *Zarys teorii kryzysu. Zagadnienia prewencji i zarządzania kryzysami*, Wydawnictwo Akademii Obrony Narodowej, Warszawa.

Akty prawne

Ustawa z dnia 20 lipca.1991 r. o Inspekcji Ochrony Środowiska, tekst jednolity, Dz.U. z 2013, poz. 686 z późn. zm.

Ustawa z dnia 24 sierpnia 1991 r. o ochronie przeciwpożarowej, Dz.U. z 2009 nr 178, poz. 1380.

Ustawa z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, Dz.U. z 2013, poz. 1399 z późn. zm.

Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. prawo ochrony środowiska, Dz.U. z 2001 nr 62, poz. 627.

Ustawa z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne, tekst jednolity, Dz.U. z 2015, poz. 469.

Ustawa z dnia 18 kwietnia 2002 r. o stanie klęski żywiołowej, Dz.U. nr 62, poz. 558 z późn. zm.

Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, tekst jednolity Dz.U. z 2015, poz. 199 z późn. zm.

Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, tekst jednolity Dz.U. z 2013, poz. 627 z późn. zm.

Ustawa z dnia 13 kwietnia 2007 r. o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie, tekst jednolity Dz.U. z 2014, poz. 189 z późn. zm.

Ustawa z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym, Dz.U. z 2007 r. nr 89, poz. 590.

Summary

Characteristics of crisis management in the protection of the natural environment

Prevention of threats to the environment is a complex and multifaceted problem. To stop the process of destroying natural resources, a coherent and long-term European environmental policy is needed, implemented consistently at the state and local level. Most often, local self-government authorities face threats to the natural environment. The article aims to characterise crisis management in environmental protection, discuss basic concepts, types of threats and types of crisis management, as well as organisation of a crisis management system in environmental protection in Poland. In conclusion, the author states that crisis management is a recognition of threats, their types, and planning of action in cases of their occurrence and control of their proper course. An important element of these activities is education and information on the state of threats and environmental protection as well as possible threats resulting mainly from pollution of air, water and soil, floods and fires.

Keywords: natural environment, protection of the natural environment, threats to the natural environment, crisis management in the protection of the natural environment